

Голас Радзімы

№ 33 (1967)
14 жніўня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Сям'я бригадзіра комплекснай бригады СУ-44 Магілёўскага будтрэста № 12 Уладзіміра Гур'янава з усіх відаў адпачынку аддае перавагу паездкам на садова-агародны ўчастак. Ён у іх недалёка ад горада. Месцы тут — дзівосныя: маляўнічыя ўзгоркі, лес, паблізу нясе свае чыстыя воды рэчка Лахва. А вось землі тут лічыліся непрадукцыйнымі. Таму калгас «Чырвоная зорка» Магілёўскага раёна вырашыў перадаць каля 50 гектараў садова-агароднаму таварыству. Звыш тысячы сямей рабочых і служачых будаўнічых трэстаў, завода штучнага валакна, абутковай фабрыкі атрымалі ў гэтым масіве ўчасткі. Арганізацыі памаглі іх добраўпарадкаваць: праклалі пад'язныя дарогі, прабурылі свідравіны і ўстанавілі воданепронічныя вежы, падвялі ваду да домікаў, электрафікавалі і радыёфікавалі жылы пасёлак.

Непазнавальна змянілася ўсё навокал. Узняліся сады. Куды ні глянь — кветкі. Вуліца, дзе жыўць Гур'янавы, так і называецца — Кветкавая. З ранняй вясны і да позняй восені ўздоўж вуліцы палымнеюць цюльпаны, гваздзікі, гладыёлусы, астры. Асабліва прыгожыя кветкі ў інжынера-будаўніка Валянціны Сцяпанавай, таваразнаўцы Зінаіды Мікуліч, кантралёра Ніны Старычонок.

Ёсць свой любімы занятак на ўчастку і ў кожнага з вялікай сям'і Гур'янавых. Уладзімір Мікалаевіч даглядае сад. Яго жонка Лідзія Андрэеўна, бухгалтар па прафесіі, і дачка Ірына — машыніст вежавага крана — разводзяць суніцы і клубніцы, вырошчваюць агуркі, памідоры. Да работы на зямлі далучаюцца і малодшыя — Света і Сяргей.

Участак, які апрацоўвае сям'я Гур'янавых, невялікі — усяго шэсць сотак. Але забяспечвае ён іх дастаткова яблыкамі, ягадамі, гароднінай. І не толькі летам і восенню, але і на зіму нарыхтоўкі робяцца. Па прыблізных падліках — больш за пяцьсот рублёў прыбыўкі дае ён у сямейны бюджэт.

НА ЗДЫМКАХ: садова-агароднае таварыства «Будаўнік»; «Смачныя клубніцы паспелі ў дзядулі», — радуецца Оля СЦЯПАНОВА; старшыня прафсаюзнага камітэта будтрэста № 12 Уладзімір ЧУЯШОУ (справа) цікавіцца справамі таварыства ў будаўніка Мікалая ПЕТРУЧУКА; на ўчастку інжынера-будаўніка Валянціны СЦЯПАНОВАЙ (злева) кветкам — асабліва ўвага.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

[Працяг расказа пра дачы чытайце ў матэрыяле «Навошта гараджаніну дача?», змешчаным на 3-й стар.]

ПАЕЗДКА У РАЁНЫ КІЕЎСКОЙ І ГОМЕЛЬСКОЙ АБЛАСЦЕЙ

8—9 жніўня член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР М. Рыжкоў і член Палітбюро ЦК КПСС, старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі СССР В. Чэбрыкаў наведлі рад раёнаў Кіеўскай і Гомельскай абласцей, зону Чарнобыльскай АЭС.

Яны пабывалі на прамысловай пляцоўцы атамнай станцыі, азнаёміліся з ходам работ па кансервацыі пашкоджанага рэактара і яго пахаванню, дэаактывацыі будынкаў, абсталявання і тэрыторыі станцыі, падрыхтоўцы да пуску першага і другога энергаблокаў, якія знаходзяцца ў рэзерве.

Гэтыя і іншыя пытанні ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС, звязаныя перш за ўсё з забеспячэннем даўгачаснай і надзейнай аховы водных рэсурсаў Дняпроўскага басейна ад забруджвання, былі разгледжаны на прайшоўшай у Чарнобылі нарадзе з удзелам зменнага саставу ўрадавай камісіі, якую ўзначальвае намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР Г. Вядзернікаў.

На нарадзе ў Гомельскім абкоме Кампартыі Беларусі былі разгледжаны пытанні сацыяльна-бытавога і гаспадарчага абустраўвання эвакуіраванага сельскага насельніцтва часткі паўднёвых раёнаў вобласці, якія прымыкаюць да зоны Чарнобыльскай АЭС. Адзначалася, што поўным ходам ідзе будаўніцтва дамоў для прыбыўшых у новыя месцы пражывання, усе яны працуладкаваны і размешчаны цэлымі гаспадаркамі пераважна ў раёнах, дзе адчуваюцца цяжкасці з працоўнымі рэсурсамі. На працягу жніўня-кастрычніка гэтага года ўсе эвакуіраваныя сем'і будуць забяспечаны добраўпарадкаваным жыллём.

Знаёмячыся з умовамі жыцця працоўных у раёнах, размешчаных поблізу ад АЭС, М. Рыжкоў і В. Чэбрыкаў наведлі вахтывы пасёлак Зялёны Мыс, узводзімы для эксплуатацыйнікаў і будаўнікоў атамнай станцыі. Яны гутарылі з працоўнымі, цікавіліся іх бытам, арганізацыяй харчавання, медыцынскага абслугоўвання.

У пасёлках Здзіжынка і Цярнопальскі Кіеўскай вобласці, Кірава і Старая Буда Гомельскай вобласці, дзе пабудаваны і ўзводзяцца сотні зручных сучасных дамоў для эвакуіраваных сельскіх жыхароў, адбыліся гутаркі з наваасельцамі і будаўніцамі, якія прыбылі для аказання дапамогі з розных раёнаў абедзвюх рэспублік.

На месцах прымаўся аператыўныя меры па пытаннях, якія патрабуюць вырашэння.

ГАРАДЫ-ПАБРАЦІМЫ

ВІЦЕБСК — ФРАНКФУРТ-НА-ОДЭРЫ

У Віцебскай вобласці пабывала дэлегацыя акруговага Савета з Франкфурта-на-Одэры з ГДР.

Госці мелі сустрэчы з кіраўнікамі вобласці. Яны наведлі мясцовыя калгасы і саўгасы, пабывалі на прамысловых прадпрыемствах.

У час паездкі ў Полацк дэлегацыя акругі-пабраціма была прынята ў райвыканкоме. Госці даведліся аб справах працаўнікоў аграпрамысловага комплексу, азнаёміліся са слаўтасцямі старажытнага горада.

Віцебск і Франкфурт-на-Одэры ўжо на працягу многіх гадоў падтрымліваюць паміж сабой дружальныя сувязі, часта абменьваюцца дэлегацыямі.

АУТАМАТЫЗАЦЫЯ

КАНТРАЛЮЕ КАМП'ЮТЭР

Без новых збудаванняў палепшылі забеспячэнне Мінска пітной вадой і адначасова знізілі яе сабекошт спецыялісты аб'яднання «Мінскводаканал». Украпанёная тут аўтаматызаваная сістэма АСК «Водазабеспячэнне» дала магчымасць дакладна вызначыць патрэбнасці горада ў розны час сутак і ў залежнасці ад гэтага выбраць для помпавага і іншага абсталявання аптымальныя рэжымы работы. Да мінімуму звядзены перабоі з вадой у гадзіны пікавых нагрузак — больш дакладна вызначыць іх таксама дапамог камп'ютэр.

Машына пастаянна кантралюе работу сетак, а па патрабаванню дыспетчара і аналізуе сабраныя даныя. Такая зводка раўназначная дыягназу будучых непаладак водаправода, а гэта магчымасць загадзя ліквідаваць іх, не даводзячы справу да працаёмкіх і дарагіх рамонтаў.

ЦЭНЫ ЗНІЖАНЫ

ВЫЙГРАЕ КОЖНАЯ СЯМ'Я

Дзяржаўны камітэт па цэнах СССР паведаміў, што ў адпаведнасці з указаннем Савета Міністраў СССР з 1 жніўня зніжаюцца ў сярэднім на 15—20 працэнтаў рознічныя цэны на асобныя віды тавараў народнага спажывання: адзенне, абутак і трыкатаж для дзяцей і падлеткаў, вырабы са штучнага футра, дываны і дывановыя вырабы, абутак мужчынскі і жаночы, матацыклы, хрусталь, некаторыя тавары культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння.

НОВЫЯ ПРАДПРЫЕМСТВЫ

ДОМ ДЛЯ ЗБОЖЖА

Збожжа новага ўраджаю паступае на размешчаны ў Лідзе самы буйны ў аграпраме вобласці элеватар. Услед за першай яго чаргой пачала дзейнічаць другая.

Элеватар вызначаецца высокім узроўнем механізацыі і аўтаматызацыі работ. Кіраванне ўсім тэхналагічнымі аперацыямі вядзецца з дыстанцыйнага пульта. Усяго некалькіх минут патрабуецца для таго, каб узяць пробу, зрабіць аналіз, узважыць аўтапаезд і разгрузіць яго. Комплекс спецыяльных устаноў забяспечвае ачыстку і дасушванне амаль ста тон збожжа ў гадзіну. Высокую якасць захоўвання гарантуюць сіласныя збудаванні, сродкі актыўнай вентыляцыі забяспечваюць зададзеныя рэжымы тэмпературы і вільготнасці.

Дом для збожжа пабудаваны ў комплексе з дзюэчым таксама ў аўтаматычным рэжыме млынам і максімальна набліжаны да збожжавых палёў некалькіх раёнаў. Гэта дазволіць скараціць расходы на транспарціроўку збожжа, у адзіным патоку весці яго прыём і перапрацоўку.

РАСПРАЦОЎКІ ВУЧОНЫХ

ЭЛЕКТРОННЫ «АГРАНОМ»

Унікальнай уласцівасцю — аглядаць палі, аператыўна выяўляць прыкметы развіцця раслін і іх захворвання, звязаныя са змяненнямі пігментнага апарата, надзелена сістэма, распрацаваная супрацоўнікамі Навукова-даследчага інстытута прыкладных фізічных праблем Белдзяржуніверсітэта.

Звычайныя метады візуальнага назірання за сельскагаспадарчымі ўгоддзямі, якія спалучаюцца з лабараторным аналізам асобных проб, вельмі працаёмкія. Таму рашэнні па лячэнню або перасеву ў гаспадарках нярэдка прымаюцца са спазненнямі. Галоўная вартасць вынайздзенага электроннага «агранома» — дакладнасць: па паказаннях прыбора можна вызначыць, напрыклад, густыню пасеваў азімых, стадыі росту культур, патрэбы іх ва ўгнаеннях, нават аб'ектыўна ацэньваюць, у якой ступені поле пашкоджана пустазеллем.

У Мінскім філіяле навукова-вытворчага аб'яднання «Аграпрыбор» ужо заканчваецца выраб даследнага ўзору. А ў пачатку наступнага года тут плануецца пачаць выпуск установачай партыі.

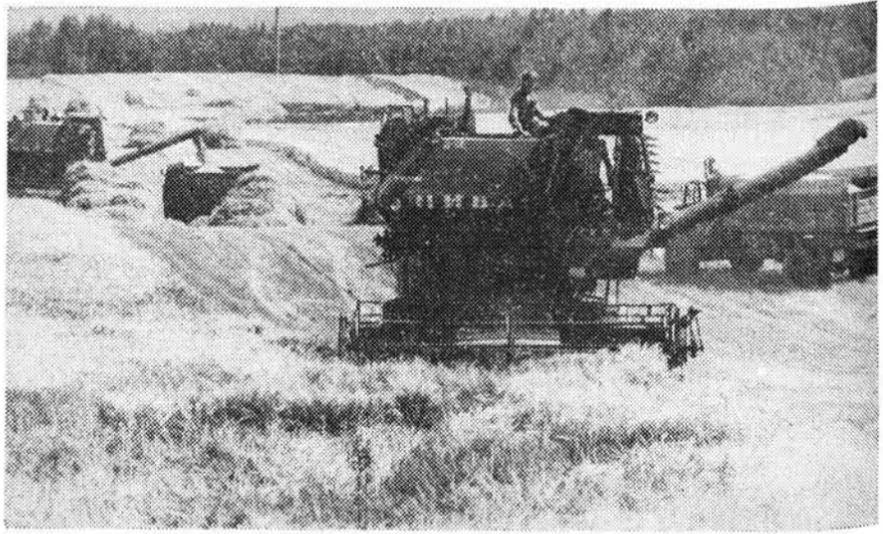
Хоць прыбор па канструкцыі складаны, ён свабодна змесціцца ў спецыяльным чамадане. На першым часе апарат паслужыць толькі вучоным і канструктарам, якія пасля эксперыменту зробіць вывады аб магчымых сферах яго прымянення.

УЗНАГАРОДЫ

«ПАЛЯРНАЯ ЗОРКА» — ТРАКТАРНАМУ

За шматгадовае плённае супрацоўніцтва вытворчага аб'яднання «Мінскі трактарны завод» у развіцці народнай гаспадаркі Манголіі яно ўдастоена высокай урадавай узнагароды МНР — ордэна «Палярная зорка».

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

На палях нашай рэспублікі працягваецца жніво. На верхнім здымку вы бачыце, як ідзе ўборка ячменю ў саўгасе «Лепельскі» Лепельскага раёна Віцебскай вобласці. Камбайнеры працуюць у дзве змены. Кожны гектар дае тут больш чым па 40 цэнтнераў збожжа.

Адначасова са жнівом сельскія працаўнікі праводзяць і іншыя палявыя работы. Ніжні здымак таксама з Віцебшчыны, ён зроблены ў калгасе «Баявы партызан» Міёрскага раёна. Добрыя буракі ўрадзілі тут сёлета. Механізатары зараз апрацоўваюць іх і адначасова падкармливаюць угнаеннямі. З кожнага гектара калгаснікі мяркуюць атрымаць больш за 600 цэнтнераў караняплодаў.

З 1955 года мічнана пастаўляюць трактары і запасныя часткі да іх у брацкую краіну. За гэты час Манголія атрымала каля дзесяці тысяч універсальных прапашных трактароў вядомай ва ўсім свеце маркі «Беларусь».

Сёлета ў МНР будзе пастаўлена 530 машын.

ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ

УВЕКАВЕЧАНЫ У НАЗВАХ

Больш за 1 700 імёнаў увекавечаны ў рэспубліцы ў назвах гарадоў, вёсак, прамысловых прадпрыемстваў і аб'яднанняў, калгасаў і саўгасаў, плошчаў, вуліц. Хто яны, гэтыя людзі? За што дастойны яны памяці народнай? Адказ на гэтыя пытанні дае юбілейны энцыклапедычны слоўнік «Іх імёнамі названы...», які рытуе да 70-годдзя Савецкай улады выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя». Кожнаму з герояў прысвячаецца асобны артыкул, які апавядае аб яго жыццёвым шляху і подзвігу.

ЖЫЛЛЁВАЕ БУДАЎНІЦТВА

ВУЛІЦА ЖОДЗІНСКАЯ

Новая вуліца — Жодзінская — з'явілася на цэнтральнай сядзібе калгаса імя Леніна Добрушкага раёна Гомельскай вобласці. Па абодва бакі роўнымі квадратамі размясціліся сто двароў. Гэта, у асноўным, трохпакаёвае жыллё з гарадскімі выгодамі, з надворнымі пабудовамі.

Да 1 кастрычніка дамы будуць здадзены навааселам — сем'ям, якія былі эвакуіраваны з трыццацікіламетровай зоны Чарнобыльскай АЭС. Яны пераедуць сюды на пастаяннае месца жыхарства.

Вуліцу назвалі Жодзінскай у гонар горада, людзі якога (130 добраахвотнікаў) будавалі яе.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

БРЭСТ. Газазправачная станцыя пачала дзейнічаць у прыгарадзе абласнога цэнтру. Яна разлічана на запраўку пяцісот аўтамабіляў у суткі. Больш чыстым будзе паветра на вуліцах і ў наваколлі Брэста, у шэрагу райцэнтраў, дзе цяпер таксама будуецца газазправачныя станцыі.

БАБРУЙСК. Дыпламам гонару і аўтамабілем «Масквіч-412» адзначана на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР праца механізатара А. Шыкуна з калгаса імя Аляксандра Неўскага. Такіх жа ўзнагарод галоўнай выстаўкі краіны ўдастоены механізатар суседняга калгаса імя Дзяржынскага В. Яўстратчык і дзядзьчык жывёлы калгаса «17-ы партызан» Горацкага раёна М. Паўс.

ГРОДНА. У вытворчым аб'яднанні «Азот» на чатыры месяцы раней тэрміну выведзены на практыку магутнасць буйны тэхналагічны комплекс па вытворчасці грануляванага карбаміду. Дзякуючы гэтаму, працаўнікі вёскі дадаткова атрымаюць дзесяткі тысяч тон угнаенняў.

ВОРАНАВА. Узяты пад ахову дзяржавы камень ледніковай эпохі, які знаходзіцца ў лясным масіве Галі недалёка ад вёскі Бальтэнікі Воранаўскага раёна. Гранітная глыба звязана з лёсам Адама Міцкевіча — калы валуна юны паэт сустрэўся са сваёй каханай Марыяй Верашчака. Гэтыя сустрэчы, прагулкі па тутэйшым парку нахлілі яго на напісанне слаўтай паэмы «Гражына», многіх лірычных вершаў.

НАВАПОЛАЦК. Паралельна з жыллём і аб'ектамі культурна-бытавога прызначэння ўзводзяцца дадатковыя магутнасці нафтаперапрацоўчага завода — важнейшай у рэспубліцы будоўлі дванадцатай пяцігодкі. Тут справілі навааселле сотні сем'яў нафтахімікаў. Для іх узведзены шматкватэрныя дамы і дзіцячы сад, з уводам якога ў горадзе вырашана праблема забеспячэння дзіцячымі дашкольнымі ўстановамі.

ЯҮГЕН ШЫМЧУК: «ХАРОШЫЯ Ў НАС ЛЮДЗІ, ДОБРАЗЫЧЛІВЫЯ»

ПАЧАТАК

Яўген Шымчук — старшыня калгаса «Запаветы Леніна» Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. У сакавіку сёлетняга года, калі я пазнаёміўся з ім, яго працоўны стаж на гэтай пасадзе склаў усяго толькі адзін месяц і сем дзён.

У самога Шымчука быў іншы адлік часу работы: трыццаць пяць сутак. Шаснаццаць лютаўскіх і дзевятнаццаць сакавіцкіх. Я не адразу ўціяміў, што гэта зусім не жарт, таму што выпусціў з пад увагі значэнне гадавога календара для работнікаў сельскай гаспадаркі. Люты — канец зімы, апошнія падрыхтаванні да веснавых работ. Сакавік — гэта ўжо пачатак напружанага сельскагаспадарчага сезона. Да таго ж першыя старшынёўскія ночы вельмі кароткія...

Помню момант, калі я ўвайшоў у кабінет старшыні калгаса «Запаветы Леніна». Для азнаёмлення ў кабінет стаяў хлопец. Год дваццаці васьмі. Магчыма, за яго маладосці я не адразу прызнаў у ім кіраўніка гаспадаркі.

— Хочаце бачыць гаспадарка кабінета? — хлопец, паўтараючы мае пытанне, усміхнуўся. — Ён перад вамі. Няўжо непадобны?..

Пазнаёміліся. Я зусім крыху памыліўся ў вызначэнні ўзросту Яўгена Шымчука. Аказалася, ён старэйшы ўсяго на год.

Разгаварыліся.

— Цяжка пачынаць? — спытаў я.

— Адказна. «Запаветы Леніна» — вялікая гаспадарка. Гэта, па-першае. Восем палёваў участкаў, вялікі жылёлагадоўчы адкормачны комплекс на пяць тысяч галоў. Гэты комплекс — наша асноўнае багацце. Яго пабудаваў ранейшы старшыня, павінен сказаць, добры гаспадар. Цяпер ён на чале раённага аграпрамысловага комплексу, створанага, як вы ведаеце, толькі ў гэтым годзе замест ранейшай, менш дасканалай структуры кіравання сельскагаспадарчай вытворчасці. Мая галоўная гаспадарчая задача — даваць мяса. Як мага больш. Тады ў нас

будуць і ббльшыя прыбыткі. А грошы калгас заўсёды знойдзе дзе выкарыстаць. Трэба яшчэ больш інтэнсіўна развіваць гаспадарку, калгаснікам — добраўпарадкавацца.

Свае першыя крокі як гаспадарчы кіраўнік я пачынаю з аналізу нашых спраў, з вывучэння вопыту работы лепшых калгасаў і саўгасаў Беларусі і нават суседняй Украіны. Рэгулярна камандзірую туды сваіх спецыялістаў.

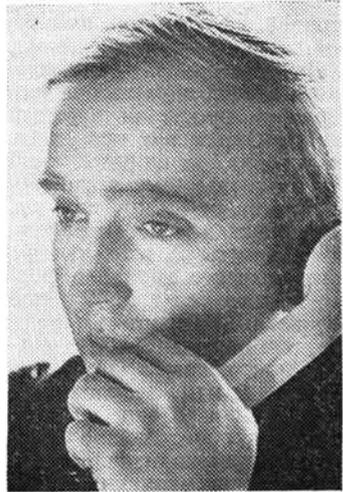
— А што па-другое?
— Па-другое, калгас — гэта ж не толькі гаспадарка. Гэта яшчэ і людзі. І яны, напэўна, важней: іх работа, іх жыццё. Прызнаюся, ёсць у мяне славалюбівая мара: хочацца, каб аўтарытэт мой быў не меншы, чым у ранейшага старшыні. Ведаю, што яго трэба заслужыць. Ды не словамі, а справай. У мінулым годзе мы склалі на сёлетні, 1986-ы, вялікія сацыяльныя планы. У іх ліку: пакрыццё асфальтам вуліц нашай цэнтральнай вёскі Рэвяцічы, увод у строй сарака новых кватэр для сялян. Як кіраўнік калгаса буду дабівацца канкрэтнага выканання гэтых планаў. А ўвогуле, хорошыя ў нас людзі, добразыхлівыя. Штодзённа я адчуваю іх вялікую падтрымку...

— Зможаце растлумачыць, чаму менавіта вас калгаснікі выбралі старшынёй?

Яўген далікатна прамаўчаў.

У мяне не выпадкова ўзнікла гэтае пытанне. Адрознаўства Вялікай Айчыннай вайны, калі на гэтых былых заходнебеларускіх землях толькі пачало нараджацца калектыўнае жыццё, вясковыя людзі часцей за ўсё выбіралі старшынямі прыроджаных гаспадароў. Таленавітых земляробаў з невысокай адукацыяй, а то і зусім неадуканых, таму што іншых не было.

Мінуў той час. Ужо даўно няма гаспадарак ні тут на Палессі, ні ў любым іншым кутку Беларусі, дзе б не працавалі высокаадукаваныя спецыялісты. Толькі ў «Запаветах Леніна» іх восемдзесят! Восем дзесяткаў чалавек, жыхароў дзесяці вёсак калгаса,

якія скончылі вышэйшыя і сярэднія сельскагаспадарчыя навучальныя ўстановы.

На мае пытанне адказалі тыя, хто выбраў Шымчука старшынёй. Сем год назад ён скончыў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію ў Горках. З самага пачатку зарэкамендаваў сябе ў гаспадарцы адукаваным маладым спецыялістам. Таму праз некаторы час яму прапанавалі высокую пасаду — галоўнага эканаміста. Яўген добра справіўся з ёю. З далейшай вучобай можна было і сулакоціцца. А Шымчук не супакоіўся. Паступіў завочна ў аспірантуру пры Беларускай навукова-даследчым інстытуце эканомікі і арганізацыі сельскай гаспадаркі. Скончыў яе. Пачаў пісаць дысертацыю на атрыманне вучонай ступені. Можна спытаць: навошта? У «чыстыя» вучоныя ён не меў жадання ісці, Рэвяцічы таксама не збіраўся пакідаць. Зрэшты, ёсць адказ.

Вёска, а дакладней сказаць сельская гаспадарка, ужо сёння патрабуе мясцовых вучоных. Вось яны і вырастаюць з найбольш таленавітых спецыялістаў. Цяпер у рэспубліцы нямае гаспадарак, дзе працуюць кандыдаты навук. А адзін калгас на Міншчыне ўзначальвае нават старшыню з вучонай ступенню доктара навук. За сем год працоўнай біяграфіі Яўген Шымчук зарэкамендаваў сябе не толькі выдатным спецыялістам, але і паважаным чалавекам. Гэта і паслужыла падставай для аказання даверу.

Міхась СТЭЛЬМАК.

НОВОШТА ГАРАДЖАНІНУ ДАЧА?

Статыстыка сведчыць: у 1985 годзе ў Беларусі налічвалася 1484 садаводчыя таварыствы, якія аб'ядноўвалі 175 тысяч членаў. У 1990 годзе гэтыя лічбы вырастуць адпаведна да 2534 і 373 тысяч.

Чым гэта абумоўлена? Чаму гараджанін імкнецца стаць членам садаводчага таварыства, ці, працей кажучы, атрымаць дачу?..

Гэтыя і іншыя пытанні я адрасаваў некалькім уладальнікам дач і тым, хто мае намер іх хутка пабудаваць. Прычым, выбраў людзей розных спецыяльнасцей і ўзростаў.

...Пётр Філіпаў прыехаў у Мінск адразу пасля вайны. Нарадзіўся і вырас на Гомельшчыне, працаваў хлеббаром. Любіў ён гэтую справу, не марыў аб іншай. І калі б не ваеннае ліхалецце, то назаўсёды застаўся б у калгасе.

Але давалося асвоіць новую прафесію — будаўніка. Гэта здарылася пасля Вялікай Айчыннай вайны. Патрэбна было адбудоваць разбураныя фашысцкімі захопнікамі гарады. Тады вельмі не хапала рабочых рук. І Пётр Філіпаў прыехаў у Мінск.

— Першы час цешыў сябе надзеяй: вось папрацую год-другі і вярнуся на сваю Гомельшчыну. Толькі раслі дамы і нават цэлыя вуліцы, а мая мара адсоўвалася ўсё далей і далей. Будаўнікоў не хапала, і я адкладаў сваё вяртанне ў вяску. А там, калі абзавёўся сям'ёй, то зусім страціў надзею. Так і працаваў будаўніком, маю ўрадавыя ўзнагароды. Выраслі дзеці, вывучыліся, пайшлі на свой хлеб, атрымаў даўно добраўпарадкаваную кватэру, а душы чагосьці не хапала. А тут яшчэ стала падводзіць здароўе. Прышлося раней тэрміну пайсці на адпачынак.

Але не забылі мяне ў нашым будаўнічым трэсце. Неяк выклікалі і прапанавалі ўступіць ў садаводчае таварыства. Размясцілася яно непадалёку ад Купалавай Вязынікі. Згадзіўся з радасцю. Пакуль займаўся дачай, перастаў звяртацца да ўрачоў. Хоць ты назад у трэст прасіся.

Крыху жартуе Пётр Філіпаў. Не стаў расказваць, што трапіў яму даволі цяжкі ўчастак — горка, хмызнякі, нічога не расло. Толькі дзякуючы руплівым рукам зямля на дачы дае добрыя ўраджаі гародніны. І ўсё-такі ёсць у яго жарце і доля праўды. Пабудаваўшы дачу, Пётр Філіпаў быццам здзейсніў сваю мару. Неважкі ўчастак, усяго шэсць сотак, але працы хапае: усклапаць зямлю, зрабіць градкі, пасадзіць кусты парэчак і агрэсту... Прывучыў да сваіх клопатаў і дзяцей, якія ахвотна дапамагаюць бацьку.

— Цяпер ведаюць, як гуркі растуць, — амаль сур'ёзна гаворыць Пётр Філіпаў.

Некалі марыў Пётр Філіпаў заняцца пчалярствам. На дачы, паставіў і вуллі.

— Мёду хапае і для сябе, і для дзяцей, — працягвае пенсіянер. — Не трэба ні мне, ні ім хадзіць у магазіны ці на базар за гароднінай: назапашваем з дачы на ўвесь год... Корпаюся, адным словам, на сваім участку і адчуваю нейкае маральнае задавальненне.

Іван Багіль — навуковы супрацоўнік аднаго з мінскіх інстытутаў. Набыў дачу, калі працаваў яшчэ ўрачом у паліклініцы. Абараніў кандыдацкую дысертацыю па геранталогіі. Аб тым, як пісаў дысертацыю, успамінае:

— Сеў пісаць і раптам адчуў, што не ідуць справы: то гул машын перашкаджаў, (жыў на вуліцы з інтэнсіўным рухам транспарту), то дзеці ці сябры

па розных дробязях адцягвалі ўвагу.

Бывалыя людзі паралі паехаць на дачу. Узаяў водпуску і за два тыдні напісаў работу. Пісалася ў цішыні лёгка. Калі сталляўся, ішоў у лес. Ніхто не перашкаджаў напружанай працы.

— Сёлета пачаў будаўніцтва новага дома, — працягвае Іван Багіль. — Мяркую закончыць восенню. А наступным летам няхай Таццяна, жонка, піша тут сваю дысертацыю.

— І ўсё ж вы бралі некалі ўчастак не толькі для таго, каб займацца тут навуковымі працамі?

— Вядома, — адказвае Іван Багіль. — На нашым участку ёсць добрыя фруктовыя дрэвы. Ні ў кога няма такіх сліў — буйныя, смачныя. Шмат ягад, гародніны. Сёлета чакаецца ўраджай багаты агуркоў... Як бачыце, нешта ёсць. Хаця непадалёку жыве маці, дзве сястры ў вёсцы — прыязджай (у Багіль ў ёсць машына), бяры, што патрэбна.

...Нядаўняе рашэнне рабочага трактарнага завода Уладзіміра Кугалевіча ўступіць у садаводчае таварыства выклікала ў знаёмых некаторае здзіўленне.

Мяркуюць самі. Толькі што пабудаваў кааператыўную кватэру ў мікрараёне Серабранка. Яшчэ не паспеў абставіць яе мэбляй. Дапамогі чакаць няма адкуль — практычна застаўся адзін, без радні. Год, як памерла маці. І на дапамогу ад сваякоў жонкі Тамары таксама разлічваць не прыходзіцца: нарадзілася ў вялікай сям'і, бацька інвалід.

Здавалася б, навошта Кугалевічам звязвацца з дачай?

Зусім іншай думкі прытрымліваецца Уладзімір.

— І я, і Тамара працуем фрээрароўшчыкамі, зарабляем нядрэнна — па 230 рублёў у месяц у сярэднім. Так што матэрыяльныя цяжкасці — справа часовая. Да таго ж, дапамогу нам акажа дзяржава. Атрымаем пазыку. Не будзе праблемы і з будаўнічымі матэрыяламі: у Крычаве набудзем стандартны дачны домік — застанецца толькі перавезці і паставіць.

Уладзімір і Тамара Кугалевічы пераехалі ў Мінск не так даўно. Раней жылі ў раёне. З сельскай гаспадаркай, працай на зямлі знаёмыя добра. Можна не сумнявацца, што і на іх участку будуць расці слівы, клубніцы не горшыя, чым у Багільяў.

Радзе Уладзіміра і тое, што дача размесціцца недалёка ад Нёмана.

— Не ўяўляю ніводнага выхаднага дня без рыбалкі — кажа ён. — Яшчэ бліжэй да лесу — люблю збіраць ягады, грыбы. Вабціць прырода і Тамару. Адным словам, пасля шуму заводскіх станкоў разлічваем прыемна адпачыць на свежым паветры.

Удакладняю ў Кугалевічаў, дзе ім прапануюць ўчастак. Аказваецца, у Стаўбцоўскім раёне. Звярнула на сябе ўвагу тое, што гэта далекавата ад шашы і электрычкі.

Але Кугалевічы настроены аптымістычна. Праблема будзе вырашана — да новых участкаў будзе хадзіць спецыяльны аўтобус.

З кожным годам расце колькасць дач у нашай рэспубліцы. Усё менш і менш становіцца малакаштоўнай зямлі, якая ператвараецца ў квітнеючыя сады, агароды, якія прыносяць гараджанам тысячы тон гародніны, фруктаў, ягад, у месцы, дзе можна займацца і трусагадоўляй, і пчалярствам, а галоўнае, — адпачыць пасля напружанай працы.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

МЕДЫКІ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З МАТЭМАТЫКАМІ

ЭФЕКТ ПРАФІЛАКТЫКІ

У гэтую лабараторыю Мінскага медыцынскага інстытута хворыя не заходзяць, хаця менавіта тут пачынаецца іх лячэнне. Яе супрацоўнікі — не ўрачы, але ведаюць, як змагацца з хваробай. Ім дапамагае камп'ютэр, які ўмее... ставіць дыягназ і даваць парадзі.

Аператар бярэ са стоса амбулаторную карту і пачынае перакладаць яе змест на мову электронна-вылічальнай машыны. Праз імгненне машына, прааналізавшы інфармацыю, піша на дысплеі і друкавальнай канструкцыі дыягназ. Аператар пачынае апрацоўваць новую карту. А я тым часам праглядаю медыцынскія заключэнні, якое змясцілася ў некалькіх машынапісных радках. Прагноз нядобры — у абследаванага верагодны інсульт. Сказана нават, якім ён можа быць. Тут жа дадзены рэкамендацыі, што памогуць папярэдзіць хваробу ці хаця б аддаліць яе на некалькі год. Для кожнага чалавека яны розныя і тычацца не толькі працэдур і лякарстваў. Аднаму пацыенту ЭВМ, напрыклад, параіла адмовіцца ад лазні, другому парэкамендавала змяніць фізічныя напружкі, трэціму — рэжым харчавання.

— Мазгавы інсульт цяжка падавецца лячэнню, — гаворыць кіраўнік распрацоўкі, старшыня камісіі па медыцынскай кібернетыцы, член-карэспандэнт Акадэміі медыцынскіх навук СССР Місюк, — яго лячыць папярэдзіць. Вось чаму імкнуча праводзіць усеагульную прафілактыку, каб папярэдзіць гэтую хваробу. А ці трэба гэта? Інсульт — не вірусная інфекцыя, ён паражжае толькі тых, хто да яго схільны. Вось мы і намецілі выдзеліць з ліку здаровых людзей так званыя групы павышанай рызыкі

— пацыентаў, якія маюць патрэбу ў актыўнай і неадкладнай прафілактыцы.

Даследчыкі ўзяліся за складаную задачу. Ім трэба было стварыць і навукова абгрунтаваць матэматычную сістэму, якая б дазваляла хутка і аб'ектыўна вызначаць патэнцыяльныя хворыя. Для гэтага медыкі старанна абследавалі паўтары тысячы людзей, якія перанеслі інсульт, а для параўнання — столькі ж здаровых, вывучылі ўсю інфармацыю аб іх самаадчуванні за некалькі год. З мноства аб'ектыўных паказчыкаў вучоныя выбралі каля ста пяцідзесяці фактараў рызыкі, кожны ацанілі па значнасці ў балах. Яны і леглі ў аснову прыкладных матэматычных праграм, з дапамогай якіх ЭВМ выдае доўгатэрміновыя прагнозы. Час паказаў, што яны верныя ў дзевяці выпадках з дзесяці.

— Рана ці позна, але ЭВМ будуць ва ўсіх гарадскіх і сельскіх бальніцах, — гаворыць Місюк. — Там жа, дзе іх пакуль яшчэ няма, сёння мы прапануем урачам простыя і даступныя прагнастычныя карты. У іх дзесяці пытанняў. За кожны адказ урач выстаўляе пацыенту пэўную колькасць ачкоў. Іх сума з дакладнасцю да 80 працэнтаў падкажа прагноз і пажожа назначыць хвораму індывідуальнае прафілактычнае лячэнне.

Такія вылічэнні ступені рызыкі былі праведзены ў некалькіх паліклініках Мінска. За тры гады яны памаглі прыкметна скараціць колькасць хворых, якія маюць патрэбу ў стацыянарным лячэнні, у чатыры разы знізіць страшы з-за часовай непрацаздольнасці.

Рыгор НОВІКАЎ.

ДЕТИ ИЗ-ЗА РУБЕЖА В ПИОНЕРСКОМ ЛАГЕРЕ ПОД МИНСКОМ

ДНИ РАДОСТИ

Ежегодно в одном из пионерских лагерей под Минском вместе с белорусскими ребятами целую смену, а это 26 дней, отдыхают дети наших соотечественников из разных стран. Не была нарушена добрая традиция и нынешним летом: юных гостей из Швеции и Сирии по приглашению Белорусского общества «Радзіма» принимал пионерский лагерь «Зеленый бор».

...Летним утром я приехал в лагерь. Уже издали слышал сигнал горна, который созывал всех ребят на общую линейку. И вот уже под звуки пионерского марша они идут к месту сбора. Председатели советов отрядов сдают рапорты. Затем старшая пионервожатая Тамара Антоновна знакомит ребят с планами на предстоящий день: экскурсия в лес, занятия в бассейне, соревнования по футболу, танцы в дискотеке... Выбирай, что тебе по душе.

Ваня Лопес и Виктория Линдман из Швеции уже не впервые приезжают в Белоруссию. Раньше они отдыхали в пионерском лагере «Звездный». Там у них осталось много друзей.

— Но и здесь хорошие ребята, — говорит Ваня. — Мы живем дружно.

Членами большой интернациональной семьи в эту смену были также мальчики и девочки из ГДР, Польши и Чехословакии. И ребята, которые приехали в «Зеленый

бор» из разных стран, у которых разные языки и привычки, очень быстро подружились. А все вместе — немцы, шведы, поляки, чехи и словаки, Шади Сабур из Сирии — дружат с советскими детьми.

— На каком же языке вы разговариваете? — удивился я.

— На русском, — невозмутимо ответил Ваня.

Я знаю, что этот подвижный, с черными как смоль волосами мальчик может часами гонять в футбол, увлекается балетом. Но больше всего любит читать.

— Недавно я прочел на русском языке про Мальчиша-Кибальчиша в «Военной тайне» Гайдара, — говорил Ваня Лопес. — Эту книгу мне подарили в лагере.

Шади Сабур родился в Сирии, в Летакии, но хорошо знает русский язык.

— Мама научила, — с гордостью говорит он. — Мама жила в Несвиже. Потом в Минске. Здесь они познакомились с моим отцом, который тогда учился в Белорусском политехническом институте. Потом поженились и уехали в Сирию, на родину отца.

Теперь Сирия стала родиной и для Шади.

— Но и Белоруссию я считаю родной, — говорил Шади. — Ведь наполовину я все же белорус. У нас здесь было много интересных экскурсий. Благодаря им я лучше познакомился с вашей

страной, ее историей, культурой, ее сегодняшним днем...

Действительно, пребывание в пионерском лагере для ребят не просто интересный отдых. Они могут обогатиться духовно, расширить свой кругозор, по-иному взглянуть на многое, что окружает их, что происходит в том мире, где им жить. А ведь именно в их возрасте начинается формирование мировоззрения человека. Подросток часто впервые задумывается о добре и зле, о том, что справедливо и что неправильно.

В Хатыни Шади Сабур увидел и понял, какие зверства чинили на нашей земле гитлеровские оккупанты. Для многих его сверстников — белорусских пионеров, ребят из Швеции, немецких, польских, чехословацких мальчиков и девочек, война — это что-то страшное, но не совсем понятное. А вот одиннадцатилетний сириец Шади там, в Хатыни, стоя перед скорбной фигурой Иосифа Каминского, непроизвольно вздрагивал при каждом ударе колокола на мемориальном комплексе. Потому что они напоминали ему другие удары — взрывы бомб, сброшенных с израильских самолетов.

— Мы играли с друзьями, — вспоминал Шади. — Был теплый солнечный день, как сейчас. И вдруг мы услышали гул, затем над нами пролетели израильские самолеты. Они прошли очень низко, и звук их двигателей оглушил нас. Потом они

сбросили бомбы... Один из моих друзей был ранен. Война — это страшно.

Не знаю, рассказывал ли об этом Шади раньше своим друзьям по пионерскому лагерю. Думаю, что нет. Потому что Виктория Линдман, которая любит танцы «диско», предпочитает не очень серьезные книги и желательно с картинками, верит: никто не хочет войны.

И вот тут я услышал голос Вани, обычно веселого, несколько даже бесшабашного мальчика. Его взгляд вдруг стал суровым, а тон категоричным.

— Рейган хочет войны. Как Гитлер. Чтобы весь мир был для американцев. А остальные, как их рабы. Война — это плохо. Надо договариваться.

И продолжал с детской убежденностью:

— Лучше бы один президент другому загадки загадывал: кто отгадал, тот и победил. И чтобы дружба была. Тогда не имеет значения, кто ты — американец, русский, немец... Все люди были бы...

Тут Ваня задумался, подыскивая нужное слово, и вдруг сказал:

— Были бы... землянички.

Он, конечно, имел в виду «земляне» или «земляки». Но все поняли. Потому что за месяц научились понимать друг друга, даже если и не вдруг найдется правильное слово.

А ведь, как это важно — правильное слово в жизни человека.

В арабском букваре, как и в белорусском, первые слова — мама, папа, мир... Думаю, что и в Швеции первые слова, которые постигают дети в школе, те же.

Во власти слова с детства на всю жизнь закладывают в человеческую душу либо основанные на чувстве справедливости, доброте, благородстве чистые порывы, либо пробуждают в ней эгоизм, жестокость, низменные, звериные инстинкты.

Помню, как в конце нашей беседы я задал ребятам вопрос: «Что вам больше всего нравится в нашей стране?» Ваня ответил:

— Советские дети. Они хорошо воспитаны. Развита. Много знают. Здесь все для них самое лучшее. В Швеции тоже много делается для детей, — подчеркнул он. — Но у нас, например, по телевизору показывают очень дурные американские фильмы. Вот, скажем, «Даллас». Я считаю, детям нельзя показывать такие фильмы. Здесь я никогда не видел фильмов ужасов, порно. Здесь фильмы лучше, содержательнее, интереснее, познавательнее... И я считаю, что месяц, проведенный в вашей стране, — это очень важное время для всех нас.

Один месяц — небольшой срок. Но дни, проведенные нашими юными гостями в пионерском лагере под Минском, навсегда войдут в их жизнь. Потому что это — дни радости и веселья, дни новых открытий на земле матерей, отцов, дедов, дни высокого духовного взлета. Это то, что запомнится надолго, навсегда.

Владимир МЕЛЕШКО.

На снимках, сделанных в пионерском лагере, наши гости — дети земляков из Сирии и Швеции.

Фото автора.

АДЧУЛІ СІЛУ ЗГУРТАВАННЯ

У МІНСКУ ЗАВЯРШЫЛІ РАБОТУ ІХ МІЖНАРОДНЫЯ СТУДЭНЦКІЯ КУРСЫ.

— Галоўнае права чалявека — гэта права на жыццё і шчасце. Мы жывём на цудоўнай блакітнай планеце, і нельга дапусціць, каб ад яе засталася толькі пустыня. Папалішча, — сказала журналістам Джэйн Мкалевей, член студэнцкай асацыяцыі ЗША горада Боулдэр, што ў штаце Каларада. Яна ўдзельнічала ў ІХ Міжнародных студэнцкіх курсах, прысвечаных Году міру, якія завяршылі сваю работу ў Мінску.

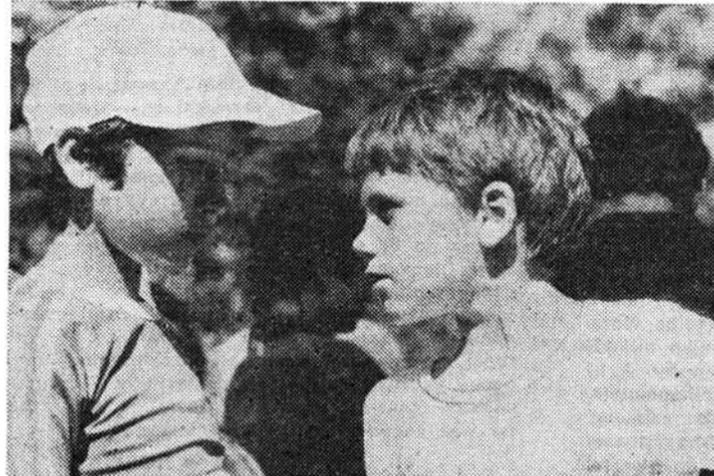
— Раней мне здавалася, што імкненне да міру — адметная рыса амерыканскага народа. А цяпер пераканалася, што жыццё без войнаў прагнуць усе людзі, незалежна ад іх палітычных поглядаў і колеру скуры, — прадоўжыла гутарку Джэйн Мкалевей. — Але асабліва мяне ўразілі савецкія равеснікі, якія лічаць сваім абавязкам актыўна змагацца за шчасце народаў, за мір і свабоду. Яны спадабаліся мне самастойнасцю, адукаванасцю, умемнем уважана адстойваць свой пункт погляду, шчыра адказваць на пытанні. За час правядзення ў Мінску, з маіх вачэй упалі «амерыканскія акулеры», так я называю тую заслонку хлусні, якую ўзводзяць сродкі інфармацыі ў ЗША. Я ўбачыла многа цікавага і паэтычнага ў Савецкім Саюзе. Вельмі ўражае ваша сістэма вышэйшай адукацыі: за вучобу не трэба плаціць, яна даступная любому, хто жадае атрымаць дыплом.

Восем дзён працягвалася работа ІХ Міжнародных студэнцкіх курсаў. Разнастайнай і насычанай была іх праграма. Гэта і пасаджэнні трынаццаці «круглых сталаў» па актуальных пытаннях сучаснасці, сустрэчы і дыскусіі з прадстаўнікамі савецкай моладзі ў вышэйшых навучальных установах Мінска, і паездкі ў студэнцкія будаўнічыя атрады.

Студэнты абмяняліся думкамі па праблемах перабудовы міжнародных эканамічных адносін і пераадолення адсталасці ў савецкай Падзяліліся вопытам работы сваіх арганізацый па развіццё руху саўдзарнасці і барацьбы народаў супраць агрэсіўнай палітыкі імперыялізму, за незалежнасць і сацыяльны прагрэс. Вызначылі ролю студэнцтва ў рэалізацыі адукацыі і выхавання людзей у духу міру, узаемаразумення і міжнароднага супрацоўніцтва.

Выступаючы на дыскусіях «круглых сталаў», мінчане проста сустракаючыся адзін з адным, маладыя людзі, якія прытрымліваюцца розных поглядаў і палітычных перакананняў, знайшлі агульную мову — мову міру і дружбы, зразумелі і адчулі сілу згуртаванасці.

Выступаючы на ўрачыстым закрыцці ІХ Міжнародных студэнцкіх курсаў, намеснік старшыні Камітэта маладзёжных арганізацый СССР А. Лунькоў паведаміў, што ў іх рабоце прынялі ўдзел 180 пасланцоў 142 нацыянальных і 16 міжнародных і рэгіянальных арганізацый з 102 краін, падкрэсліў, што маладзёжны форум прайшоў у знамянальны для ўсіх народаў год — Год міру. Работа курсаў насіла дзелавы, канструктыўны характар. Удзельнікі курсаў накіравалі пісьмо ў адрас генеральнага сакратара ААН Х. Перэса дз Кузьяра.

СОХРАНЕНИЕ МИРА — НАША ОБЩАЯ ЗАБОТА

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

Нынешний год объявлен Организацией Объединенных Наций Международным годом мира.

В наше тревожное время самой главной задачей человечества стало обеспечение прочного и надежного мира на Земле. На планете уже накоплены горы оружия массового уничтожения. И страшно даже реально представить, что произойдет, если по чьей-либо злой воле оно будет использовано. Есть ли вообще будущее у нашей цивилизации? Не погибнет ли планета в ядерном костре? Эти вопросы сегодня актуальны для каждого здравомыслящего человека.

В современной международной обстановке четко проявляются два подхода к вопросу сохранения мира на планете. Наша страна выступает против политики конфронтации, за деловые, честные переговоры по ограничению любых видов вооружений, за мирное сосуществование государств с различным общественным строем, за разрядку напряженности. Только за последнее время Советский Союз выдвинул целый ряд самых различных инициатив, направленных на упрочение мира. Конкретная программа ликвидации ядерного оружия до конца нынешнего столетия была изложена в Заявлении Генерального секретаря ЦК КПСС Михаила Сергеевича Горбачева от 15 января нынешнего года. «Вместо того, чтобы тратить ближайшие 10—15 лет на создание нового крайне опасного для человечества оружия в космосе, которое якобы предназначено для того, чтобы сделать ядерные вооружения ненужными, не разумнее ли взяться за уничтожение самих этих вооружений — и в конечном итоге свести их к нулю? Советский Союз... предлагает именно

такой путь», — говорится в Заявлении.

Этот курс был еще раз подтвержден и на состоявшемся в нынешнем году XXVII съезде Коммунистической партии Советского Союза. В Политическом докладе Центрального Комитета КПСС съезду подчеркивалось, что социализм безоговорочно отвергает войны как средство разрешения межгосударственных политических и экономических споров. Наш идеал — мир без оружия и насилия, мир, в котором каждый народ свободно избирает путь развития, свой образ жизни.

Мирные инициативы Советского государства привлекли пристальное внимание прогрессивной общественности всех стран. Однако нынешняя администрация США и их основные союзники по НАТО не хотят прислушаться к голосу разума. Они круто повернули от разрядки к военно-силовой политике, взяв на вооружение доктрины, которые отвергают добрососедство и сотрудничество как принципы мирового развития. Это ставит под угрозу отношения доверия и сотрудничества между государствами. Мирное сотрудничество ждет от руководителей США другого подхода к решению столь важных проблем.

Мы хорошо знаем, что и наших соотечественников, проживающих за рубежом, глубоко волнует вопрос сохранения мира на земле. Многие из вас принимают самое активное участие в борьбе за мир. Хотелось бы, чтобы вы поделились своими мыслями о современной международной обстановке, рассказали о том, что делаете вы сами, чтобы сохранить нашу планету, нашу цивилизацию. Поэтому мы просим вас ответить на вопросы предлагаемой анкеты.

1. Известно ли вам о тех шагах, которые предпринимает СССР в интересах упрочения мира на планете? Сообщается ли о них в прессе страны, где вы проживаете? Какой резонанс вызывают эти конструктивные предложения Советского Союза у народа и правительства?

2. Как относитесь вы, ваши знакомые, народ той страны, где вы живете, к политике США и других государств Запада, направленной на продолжение гонки вооружений, милитаризацию космоса, подготовку к «звездным войнам»?

3. Ознакомились ли вы с Заявлением Генерального секретаря ЦК КПСС М. С. Горбачева от 15 января сего года? Каково ваше личное отношение к этому Заявлению?

4. Руководство НАТО заявляет, что достижение военного превосходства над Советским Союзом будет якобы способствовать укреплению мира. Согласны ли с таким мнением вы и граждане страны, где вы проживаете?

5. Расскажите об антивоенном движении в городах и странах, где вы живете. Что делают здравомыслящие, прогрессивные люди, чтобы не дать разжечь пожар новой войны, обуздать тех, кто готов уничтожить человечество ради достижения своих корыстных целей?

6. Верят ли люди, с которыми вам приходится общаться, в миф о «советской военной угрозе»?

Надеемся, что вы поделитесь своими мыслями по затронутым вопросам. Заранее вас благодарим.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ЗАХАВАННЕ МІРУ — НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

Сёлетні год аб'яўлены Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый Міжнародным годам міру.

У наш трывожны час самай галоўнай задачай чалавецтва стала забеспячэнне трывалага і надзейнага міру на Зямлі. На планеце ўжо накоплены горы зброі масавага знішчэння. І страшна нават рэальна ўявіць, што адбудзецца, калі па чьей-небудзь злой волі яно будзе скарыстана. Ці ёсць увогуле будучыня ў нашай цывілізацыі? Ці не загіне планеце ў ядзерным кастры? Гэтыя пытанні сёння актуальныя для кожнага разумнага чалавека.

У сучасным міжнародным становішчы канкрэтна праяўляюцца два падыходы да пытання захавання міру на планеце. Наша краіна выступае супраць палітыкі канфрантацыі, за дзелавыя, сумленныя перагаворы па абмежаванню любых відаў узбраенняў, за мірнае суіснаванне дзяржаў з розным грамадскім ладам, за разрядку напружанасці. Толькі за апошні час Савецкі Саюз выказаў цэлы шэраг самых розных ініцыятыў, накіраваных на ўмацаванне міру. Канкрэтная праграма ліквідацыі ядзернай зброі да канца гэтага стагоддзя была выкладзена ў Заяве Генеральнага сакратара ЦК КПСС Міхаіла Сяргеевіча Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года. «Замест таго, каб траціць бліжэйшыя 10—15 год на стварэнне новай краіне небяспечнай для чалавецтва зброі ў космасе, якая нібыта прызначана для таго, каб зрабіць ядзерныя ўзбраенні непатрэбнымі, ці не больш разумна ўзяцца за знішчэнне саміх гэтых узбраенняў — і ў выніку звесці іх да нуля? Савецкі Саюз

... прапаноўвае менавіта такі шлях», — гаворыцца ў Заяве.

Гэты курс быў яшчэ раз пацверджаны і на прайшоўшым у гэтым годзе XXVII з'ездзе Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. У Палітычным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС з'езду падкрэслівалася, што сацыялізм безагаворачна адвяргае войны як сродак вырашэння міждзяржаўных палітычных спрэчак. Наш ідэал — мір без зброі і насілля, мір, у якім кожны народ свабодна выбірае шлях развіцця, свой лад жыцця.

Мірныя ініцыятывы Савецкай дзяржавы прыцягнулі пільную ўвагу прагрэсіўнай грамадскасці ўсіх краін. Аднак цяперашняя адміністрацыя ЗША і іх асноўныя саюзнікі па НАТО не хочуць прыслухацца да голасу розуму. Яны крута павярнулі ад разрадкі да ваенна-сілавой палітыкі, узяўшы на ўзбраенне дактрыны, якія адхіляюць добрасуседства і супрацоўніцтва як прыныцы мірнага развіцця. Гэта пагражае адносінам даверу і супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Сусветнае супольніцтва чакае ад кіраўнікоў ЗША іншага падыходу да вырашэння такіх важных праблем.

Мы добра ведаем, што і нашых суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой, глыбока хвалюе пытанне захавання міру на зямлі. Многія з вас прымаюць самы актыўны ўдзел у барацьбе за мір. Хацелася б, каб вы падзяліліся сваімі думкамі аб сучасным міжнародным становішчы, расказалі аб тым, што робіце вы самі, каб захаваць нашу планету, нашу цывілізацыю.

Таму мы просім вас адказаць на пытанні прапануемай анкеты.

1. Ці вядома вам аб тых кроках, якія робіць СССР у інтарэсах умацавання міру на планеце? Ці паведамляецца пра гэта ў прэсе краіны, дзе вы пражываеце? Які рэзананс выклікаюць гэтыя канструктыўныя прапановы Савецкага Саюза ў народа і ўрада?

2. Як ставіцеся вы, вашы знаёмыя, народ той краіны, дзе вы жывяце, да палітыкі ЗША і іншых дзяржаў Захаду, накіраванай на працяг гонкі ўзбраенняў, мілітарызацыю космасу, падрыхтоўку да «зорных войнаў»?

3. Ці азнаёміліся вы з Заявай Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года? Якія вашы асабістыя адносіны да гэтай Заявы?

4. Кіраўніцтва НАТО заяўляе, што дасягненне ваеннай перавагі над Савецкім Саюзам будзе нібыта садзейнічаць умацаванню міру. Ці згодны з такой думкай вы і грамадзяне краіны, дзе вы жывяце?

5. Раскажыце аб антываенным руху ў гарадах і краінах, дзе вы жывяце. Што робяць разумныя, прагрэсіўныя людзі, каб не даць распаліць пажар новай вайны, утаймаваць тых, хто гатовы знішчыць чалавецтва дзеля дасягнення сваіх карысных мэт?

6. Ці вераць людзі, з якімі вам даводзіцца сустракацца, у миф аб «савецкай ваеннай пагрозе»?

Спадзяемся, што вы падзеліцеся сваімі думкамі па закранутых пытаннях.

Загадзя вам удзячныя.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

БРАТСКАЯ ГЭС—ЧЕМПИОН СРЕДИ ГИДРОСТАНЦИЙ

Каждые двадцать минут миллион киловатт-часов электроэнергии — таков средний рабочий ритм Братской ГЭС на сибирской реке Ангаре. Эта уникальная электростанция вырабатывает энергии больше любой другой ГЭС мира, хотя по мощности (4.500 мегаватт) она далеко не самая крупная. Братской гидроэлектростанции, работающей с 1961 года, принадлежит много рекордов, и удерживать она их будет, как считают специалисты, почти до конца нынешнего столетия — полностью не войдет в строй супергигант Итайпу в Южной Америке.

Итак, чемпионство на протяжении четверти века. В эпоху научно-технической революции столь длительное

лидерство — своеобразный феномен. Как же он возник?

Единственная река, вытекающая из Байкала (это озеро хранит пятую часть мировых запасов пресной воды), Ангара имеет мощный и удивительно равномерный сток. Проектировщики умело использовали щедрость природы, выбрали оптимальный со всех позиций — экономических и технологических — вариант расположения станции. Что же касается строительства, то нововведения в технологии, впервые появившиеся в Братске (например, пуск агрегатов при минимальном уровне водохранилища), ныне стали достоянием мировой практики. Сибирякам же это позволило уже

во времени завершения работ на станции полностью окупить затраты на ее сооружение.

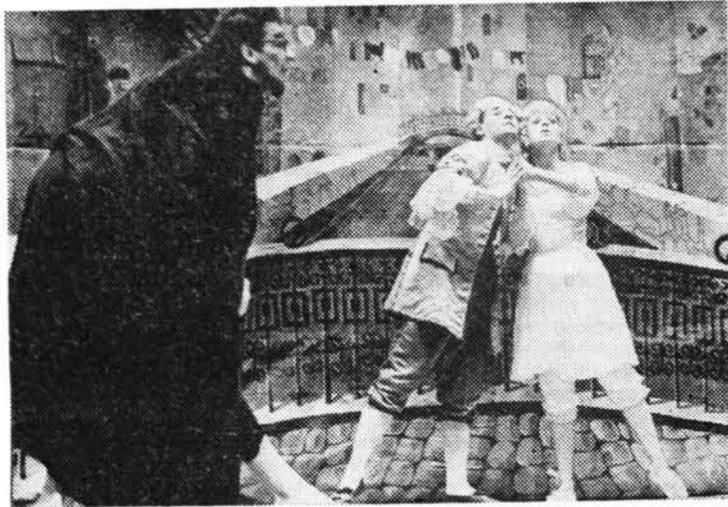
Но, пожалуй, самый важный фактор, который гарантирует стабильность и высокую производительность работы Братской ГЭС, — постоянное совершенствование оборудования. Сибиряки, например, первыми на советских гидроэлектростанциях модернизировали обмотки статоров генераторов. Это позволило увеличить мощность гидроэлектростанции на 400 тысяч, причем эта операция обошлась вчетверо дешевле, чем стоила бы установка нового оборудования.

За реконструкцией генераторов последовала модернизация высоковольтной аппаратуры, систем автоматики и

телемеханики. Благодаря этому себестоимость электроэнергии на Братской ГЭС снизилась до 46 копеек за тысячу киловатт-часов — минимум в отраслевой практике СССР.

Последнее техническое новшество сибиряков — разработка и внедрение эластичных металлопластовых опор — подшипников, на которых вращается рабочее колесо турбины. Применение новых материалов вместо традиционного баббита значительно повысило надежность оборудования. Эта оригинальная разработка отмечена Государственной премией СССР 1985 года.

Георгий БОГДАНОВСКИЙ.
(АПН).

Тэатр-студыя пантамімы «Жэст» Мінскага інстытута культуры створана пяць год назад. Сёння да калектыву прыйшоў заслужаны песпех. Ён выступаў перад масквічамі і леныградцамі, на фестывалі дружбы моладзі СССР і Кубы, быў удзельнікам Усеаюзнага між-парада ў Кіеве.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Вясёлая душа». Гэта захапляючая камедыя масак — адна з апошніх работ студыйцаў.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

У ГАСЦЯХ У ПРАЎНУЧКІ АЛЯКСАНДРА ПУШКІНА

Усё ў гэтай сціплай маскоўскай кватэры гаворыць аб тым, што яе гаспадыня беражліва захоўвае памяць аб сваіх продках, чыя радаслоўна ідзе ад вялікага рускага паэта Аляксандра Пушкіна. З карцін і фатаграфій на вас глядзяць мужчыны, чые справы і розум служылі на славу Расіі, чароўныя жанчыны, поўныя высакародства і годнасці. Пры першым позірку на гаспадыню — Наталлю Шэпелеву, апошняю прамую праўнучку геніяльнага паэта, міжволі прыходзіць думка: як жа яна падобна на гэтых жанчын з роду Пушкіных. Ёй ужо за 80, але колькі жывога бляску ў яе вачах!

Наша гутарка пачалася з яе расказу пра дзедка, які сфатаграфаваны ў мундзіры генерала рускай арміі.

— Аляксандр Аляксандравіч, старэйшы сын паэта, — расказвае Наталля Сяргееўна, — як многія продкі і нашчадкі Пушкіна, абраў ваенную кар'еру. Асабліва ён вызначыўся ў час руска-турэцкай вайны, прымаючы ўдзел у вызваленні Балгарыі ад асманскага прыгнёту. Генерал памёр у 1914 годзе, у дзень пачатку першай сусветнай вайны.

І дзедка, і яго сястру, дачку паэта Марыю Аляксандраўну (у замужжы Гартунг), я добра помню. Гэта былі надзвычай адукаваныя і высакародныя людзі, якія служылі нам, маладому пакаленню, высокім прыкладам. Марыя Аляксандраўна, якую лічылі вельмі падобнай знешне на свайго вялікага бацьку, у апошнія свае гады жыла ў Маскве, дзе і памёрла ў 1919 годзе.

— А гэты твар вам, вядома, добра знаёмы, — праягае Наталля Сяргееўна. — Так, гэта мая прабабка Наталля Мікалаеўна Ганчарова, жонка паэта, славетная прыгажуня свайго часу.

Каб вы ведалі, як усім нам, нашчадкам паэта, дорага тое, што доказнымі працамі сучасных савецкіх пушкіністаў нарэшце зняты абвінавачанні ў яе адрас: маўляў, яе нібыта «непрыстойныя» паводзіны паслужылі прычынай трагічнай дуэлі. Мы заўсёды лічылі, што Наталля Мікалаеўна была ахвярай інтрыг і плёткаў і што наш вялікі прададз не мог не заступіцца за яе гонар...

Я звяртаю ўвагу маёй субясідніцы на шматлікія фатаграфіі прыгожай жанчыны, вытанчанае аблічча якой нагадвае актрыс маскоўскага Малога тэатра мінулага стагоддзя.

— Гэта мая маці Вера Аляксандраўна, унучка паэта. Яна не была актрысай, але мела арты-

стычную натуру: выдатна іграла на раялі, спявала, малявала. На жаль, яна пражыла нядоўга, і нас, дзяцей, выхавала яе сястра Ганна.

— З прамых нашчадкаў Пушкіна вы засталіся адна?

— Не, яшчэ ёсць праўнук Рыгор Рыгоравіч, які таксама жыў у Маскве. Увогуле, нашчадкаў вялікага паэта па розных лініях нямала. Малодшая дачка паэта Наталля Аляксандраўна паехала ў сярэдзіне мінулага стагоддзя ў Англію і тым самым паклала пачатак «загранічнай галіны» нашчадкаў Пушкіна. Цяпер мае сваіх жывучу ў Еўропе, Амерыцы, Афрыцы... А нядаўна мне паведамілі, што адна з іх вышлася замуж за кітайца, як гавораць, вельмі адукаванага і прыемнага чалавека.

— Цікава, ці былі сярод нашчадкаў Пушкіна літаратары?

— Не, і, я думаю, не будзе, бо ў нас перадаецца з пакалення ў пакаленне своеасаблівыя традыцыі: не пісаць. Бо ніхто лепш за нашага продка гэтага не зробіць. Для сябе многія з нас, вядома, пісалі і пішучы, але толькі для сябе. І я некалі пісала вершы, вяла літаратурныя дзённікі.

— Да творчасці Пушкіна звярталіся майстры розных відаў мастацтва. Каго б вы назвалі самым блізкім яму па духу?

— Безумоўна, вялікага кампазітара Пятра Чайкоўскага. Яго оперы «Пікавая дама» і «Яўгеній Анегін» асабліва сугучныя пазіі Пушкіна.

— Раскажыце крыху пра сябе. Як складвалася ваша жыццё?

— У час Вялікай Айчыннай вайны з фашысцкай Германіяй я страціла мужа, яшчэ раней — сына. Большую частку жыцця пражыла на сваім любімым Арбаце. 30 гадоў працавала ў лабараторыі гуказапісу пры Маскоўскай кансерваторыі. Задаю Наталлі Сяргееўне «смешнае», на яе погляд, пытанне: а ці не надарылася ёй зрабіць якое-небудзь адкрыццё?

— Ды што вы, — смеецца яна. — Якое ж я магу зрабіць адкрыццё? Хаця, пачакайце... У нас у лабараторыі захоўваўся стары магнітны запіс, на які ніхто не звяртаў увагі. Я яго праслухала, і аказалася, што там запісана прамова выдатнага даследчыка рускай мовы Дзмітрыя Ушакова аб маскоўскім вымаўленні. Гэтая плёнка дазволіла філолагам многае ўдакладніць у сваіх даследаваннях. Потым да мяне прыязджалі з Акадэміі навук СССР і дзякавалі. Гэта было вельмі прыемна...

Марына ІСЦЮШЫНА.

ЯГО КНІГІ БЫЛІ МАСТАЦКІМ ПЕРШААДКРЫЦЦЁМ

БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

ПАЭТ-ФАЛЬКЛАРЫСТ

ДА 190-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНА ЧАЧОТА

Творчая спадчына Яна Чачота пакуль не сабрана і не выдадзена. Уяўленне пра маштабы яго пісьменніцкіх інтарэсаў і падзвіжніцкую працу на ніве фалькларыстыкі складваецца ў беларускіх чытачоў на аснове хрэстаматыійных публікацый яго вершаў і скупых, пераважна папулярна-краязнаўчых нарысаў аб ім. Зразумела, што свайго даследчыка чакаюць і шматлікія Чачотавы творы, раскіданыя па розных архівах і біяграфія паэта, у якой сустракаюцца загадкі.

Гісторыкі літаратуры лічаць, у прыватнасці, што Чачот, асуджаны ў 1823 годзе на ссылку па справе тайнага таварыства філарэтаў (аматараў дабрачыннасці), першыя шэсць месяцаў адбываў у крэпасці ў Кізіле. Але «Успаміны» Міхала Куцінскага, якія захоўваюцца ў аддзеле рукапісаў Цэнтральнай бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай ССР, сведчаць, што ў крэпасць Чачот трапіў у Цверь, куды быў пераведзены з Уфы, і то дзеля захавання жыцця. Пад час прыбыцця Чачота ў Цверь там усхадзілася эпідэмія халеры. Хтосьці (відаць, той, каму трэба было, ці каму даручылі) пусціў чутку, што тут віна ссыльных: маўляў, яны атруцілі ваду. Таму губернатар, каб уратаваць ссыльных ад раз'юшанага натоўпу, паўгода «хаваў» іх у крэпасці. Гэтыя звесткі Куцінскі падаў паводле расказаў самога Чачота, калі той пасля дзесяцігадовайсылкі вярнуўся ў Беларусь і працаваў у кіраўніцтве сістэмы Бярэзінскага канала ў Лепелі.

Доўгі час цягнулася блытаніна з датай і месцам нараджэння паэта. Сёння ж мы ведаем, што Ян Чачот нарадзіўся 17 ліпеня 1796 года ў вёсцы Малюшычы былога Навагрудскага павета (цяпер гэта ў Карэліцкім раёне), дзе бацька яго, дробны шляхціц, арадаваў фальварак. Вучыўся Ян у дамініканскай школе ў Навагрудку разам з Адамам Міцкевічам. Разам з ім у 1815 годзе паступіў у Ві-

ленскі універсітэт, але правучыўся там усяго адзін год. Пакінуўшы з-за беднасці універсітэт, ён не парываў сувязі з сябрамі, наведваў пасяджэнні - вечарыні тайнага студэнцкага таварыства філаматаў (аматараў ведаў), быў іх душою. У 1819 годзе ён напісаў беларускія вершаваныя вітанні да імянін старшын таварыства Ю. Якоўскага, на прызезд Адама Міцкевіча («Едзеш, міленыкі Адам») і прысвячэнне Ф. Малеўскаму («Да пакіньце ж горла драць»), вобразная сістэма якіх цалкам абапіралася на паэтыку беларускіх народных песень. Ян Чачот быў сярод філаматаў бадай ці не першым, хто ў сваім патрыятычным імкненні глыбей усвядоміць народныя інтарэсы адкрыў важнейшую сферу выяўлення духоўных сіл народа і, адчуўшы ідэйна-мастацкую каштоўнасць вусна-паэтычнай творчасці, пачаў наследаваць беларускім фальклору - песенным узорам.

Але маладыя патрыёты неўзабаве былі арыштаваны, і іх жыццёвыя шляхі разышліся. На долю Яна Чачота выпалі цяжкія выпрабаванні выгнанца. У Беларусь ён вярнуўся толькі ў 1833 годзе.

У 1823 годзе, да свайго арышту, Чачот ужо сабраў значную колькасць беларускіх народных песень і меў даволі акрэсленую праграму фалькларыстычнай дзейнасці. У «Дадатку» да рукапіснага зборніка «Песенькі і іншыя вершы», перададзенага на захаванне Зосі Малеўскай і праз стагоддзе расшуканага ў Лодзі сярод матэрыялаў так званага «Малога архіва філарэтаў», Чачот, кіруючыся патрыятычнымі памкненнямі, зазначыў, што важнейшы яго намер — «выклікаць увагу да вясковых песень і абудзіць жаданне збіраць іх», бо «ў іншых краях такія зборы ўжо старанна выкарананы».

Літаратурна-фалькларыстычную дзейнасць Ян Чачот змог разгарнуць толькі ў канцы трыццатых — сярэдзіне саракавых гадоў. Але асновы яе закладваліся ў філамацкі

перыяд. Чачота прываблівала ў фальклору адлюстраванне народнага быту, вераванняў, маралі, этыкі.

У свой рукапісны зборнік ён уключыў не толькі песні, але і элегіі (трэны), і любовныя вершы (эротыкі). Акрамя таго, ён быў аўтарам баладаў «Калдычэўскі шчупак», «Мышанка», «Узногі», «Навагрудскі замак», «Свіцязь-возера», заснаваных на місцёвых паданнях. Пад іх уплывам пісаў свае рамантычныя балады Адама Міцкевіча.

Па прызначэнні Ян Чачот быў паэтам, па творчых жа інтарэсах у ім браў верх фалькларыст.

Што ж было стымулам працы Чачота? Якую мэту ён ставіў перад сабою?

У прадмове да першага зборніка «Сялянскіх песень з-над Нёмана», выдадзенага ў 1837 годзе, ён зазначаў: «Сяляне нашы, люд добры, лагодны, працавіты, справядлівы, павінны абуджаць у нас самыя прыхільныя да слабых пачуцці. З імі можам быць шчаслівыя. За працу іх рук аддаючы ім працу розуму і нашай асветы, можам памножыць агульнае дабро. Не думайма, каб і ад іх мы не маглі чаму навучыцца. Многаму навучымся, вывучым іх становішча і нораў; знойдзем у іх паданні, казкі, легенды, і найбагацейшым будзе жывы песенек, якія дазваляюць знаць іх пшчотныя, прыгожыя, тонкія нават і глыбокія пачуцці...» Такім чынам, Чачот вызначыў асветніцкую задачу сваіх пытанняў: выклікаць у пануючых класаў адукаванай публікі свайго краю цікавасць да духоўнага жыцця сялянства, адкрыць іх вочы на маральна-этычную змястоўнасць і эстэтычную каштоўнасць сялянскай песеннай творчасці, прывіць ім увагу да здабыткаў народнай культуры. Гэтую накіраванасць уласнай працы паэт-фалькларыст падкрэсліваў і ў вершаваных зваротах-прысвячэннях «Дабрачынным патанам і ўпраўляючым іх майнткаў, што клапаціцца аб дабрабыце сялян», «Добрым і набрым»

ЛЕТНІМ ВЕЧАРАМ У САДЗЕ...

У гэты летні вечар у рэспубліканскім Доме кіно было многалюдна. Афіша ў фее запрашала на канцэрт — «Заходне-еўрапейская і руская харавая музыка XVI—XVII стагоддзяў». Праграма, была складзена з класічных твораў Ласо, Жанеке-на, Данато, Моцарта, Баха, Бартнянскага, Фаміна. Выканаўцамі былі два самадзейныя калектывы: харавая капэла Акадэміі навук Беларускай ССР і камерны хор студэнтаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Прысутныя ў зале гарачымі апладысмантамі сустракалі кожны твор, які выконваў хор Акадэміі: «Гімн сонцу» Моцарта, хор з «Страсцей па Іаану» Баха, хор ямшыкоў Фаміна, канцэрт для хору Бартнянскага. Багаты рэпертуар, высокае артыстычнае майстэрства прыцягвае ў творчасці гэтых самадзейных артыстаў.

Харавы калектыв Акадэміі

наук БССР, які існуе ўжо 25 год, мае цікавую гісторыю. Ён прымаў удзел у гарадскіх, абласных, рэспубліканскіх аглядах мастацкай самадзейнасці, у час гасцільных паездак узнагароджваўся ганаровымі граматамі акадэміі саюзных рэспублік. У складзе хору супрацоўнікі многіх акадэмічных інстытутаў. У ім спяваюць лабаранты і кандыдаты навук, тэхнікі і інжынеры.

Майстэрства ўдзельнікаў капэлы зрабіла яе адным з вядомых харавых калектываў у

Мінску. Капэлу запрашаюць даць канцэрты ў інстытуты Акадэміі, на прадрыве мастацтва, выступіць на тэлебачанні, па радыё, правесці музычныя вечары. І кожнае такое выступленне для аматараў музыкі — знаёмства з гісторыяй харавога мастацтва свету. Хор Акадэміі навук паспяхова працягануе высокія ўзоры харавога музыкі айчыннай і замежнай класікі. У праграме прасоўваецца сувязь мінулага і сучаснага, пераемнасць таго цудоўнага, што было створана раней.

ным паненкам і панічам».
Адначасова Чачот разлічваў і на тое, што сабраныя і перакладзеныя ім на польскую мову беларускія народныя песні будуць пакладзеныя на музыку і ў такой абноўленай форме праз нейкі час зноў вернуцца ў асяроддзе іх першастваральніка і будуць служыць маральнаму ўдасканаленню грамадства. Адкрываючы зборнік «Сялянскіх песень з над Дзвіны», які выйшаў з друку ў 1840 годзе, вершам пад назвай «Любым мужычкам з над Нёмана і Дзвіны», ён усклікаў: «Калі ж вы, браты, будзеце чытаць, калі будзеце ведаць, што мы вам няслі каласы і кветкі, якія ўзялі з вашай нівы?»

Думаецца, што якраз асветніцкай мэтай, арыентаванаю працы на кола чытачоў, выхаваных на кніжнай культуры, абумоўлівалася тое, што Ян Чачот у першых чатырох зборніках фальклорныя творы не падаваў на мове арыгінала, а змяшчаў толькі пераклады беларускіх народных песень на польскую мову і стылізаваныя пад іх уласныя польскамоўныя вершы. У прадмове да першага зборніка «Сялянскіх песень...» (1837) пэат абяцаў выдаць з часам, «калі збор павялічыцца», пераклады беларускіх песень «з тэкстам арыгінала». Зрабіў ён гэта ў 1844 годзе, калі змясціў у карговым зборніку дзевятнаццаць арыгінальных беларускіх песень, польскія пераклады якіх публікаваў у сваіх напіраных кнігах, а таксама дваццаць сем «уласных вясковых песенек», напісаных па-беларуску і перакладзеных на польскую мову. Такое ўкладанне зборніка, як прызнаваўся сам аўтар, было здзейснена як у адпаведнасці з пажаннем аматараў славяншчыны, так і дзеля сапраўдных перыхільнікаў чалавечнасці і дабрачынцаў сваіх сялян. Гэты зборнік сведчыць пра некалькі зрух у творчасці Чачоты: паралельна з запісамі беларускіх народных песень на мове арыгінала і польскімі перакладамі вусна-паэтычных твораў з'яўляюцца ўласныя беларускамоўныя вершы пэата і іх адпаведнікі — пераклады на польскую мову. Зрух, несумненна, адбываўся ў бок дэмакратычнага чытання, у бок папулярнага народнай песні ў арыгінальным гучанні і беларускамоўнай «літаратурнай» песеннай творчасці. Яшчэ больш у гэтым пераконвае апошні зборнік «Сялянскіх песень...», выданы ў 1846 годзе. У яго

ўвайшлі арыгінальныя валацобныя, веснавыя, купальскія, калядныя, дажынкавыя, ці летнія, вясельныя, хрэсьбінныя і іншыя беларускія народныя песні. Тут жа быў змешчаны Чачотаў верш «Дамільных мужычкоў», напісаны па-беларуску.

Зацікавіўшыся беларускім фальклорам і заняўшыся збіраннем народнага меласу, Чачот напачатку імкнуўся ўключыць яго, па ўсёй верагоднасці, у агульнапольскае рэчышча, прынамсі зрабіць вуснапаэтычную творчасць беларусаў здабыткам польскамоўнага чытача. У працэсе ж перакладчыцкага паглыблення ў народную песню пэат наблізіўся да перагляду сваіх зыходных пазіцый і ўрэшце рэшт прыйшоў да ўсведамлення неабходнасці адрасаваць фалькларыстычную працу і ўласную песенную творчасць не толькі польскамоўнаму, але і беларускамоўнаму чытачу.

На эвалюцыю Чачота ўплывала яго спачуванне прыгнечанаму селяніну, імкненне працягнуць руку маральнай падтрымкі і, вядома ж, бязмежнае захапленне вуснапаэтычнай творчасцю беларускага народа. Успрыманне вуснай пэазіі як непадробнага і нешматслоўнага выяўлення народнай «душы» дазволіла Чачоту зрабіць наступнае заключэнне: «Няма ў нашых салонных пісьменнікаў гэтай сцісласці; там найчасцей бывае ўсё ў вялікіх памерах, а калі нікалі ажно да стомы велізарных. Памяць — не кніжка, не магла б іх утрымаць на стагоддзі; працоўнае і дзейнае жыццё не здабылося б на агромністыя паэмы. Адсюль паходзіць і гэтая сцісласць і разам з тым выразнасць народнай пэазіі. Мы прывыклі да разумовай празмернасці і не дзіва, што не надта разбіраемся ў вясковых песенках; дзеткі яе толькі любяць, хоць не зусім разумеюць; аднак гэтая любоў дае надзею, што як падрасцець, болей за нас палюбяць вясковую пэазію, сапраўды народную і маладую, хоць і адвечную».

Пэат з надзеяй глядзеў на падростаючае пакаленне, у будучыню. Новае пакаленне хутка падрасло. Яно вылучыла пісьменнікаў, для якіх шэсць кніг «Сялянскіх песень...» Яна Чачота (у іх сабрана каля 1000 беларускіх народных песень) былі мастацкім першаадкрывцём беларускага народа і прыкладам адданага служэння роднаму краю.

Уладзімір МАРХЕЛЬ.

і актыўны пошук новага. Мужыцкая група капэлы з поспехам выконвае нават канты пяціроўскіх часоў, прысвечаныя перамозе над шведам і ў Палтаўскай бітве.

А хіба можна забыць канцэрт харавой капэлы ў Палацы прафсаюзаў сталіцы рэспублікі для ветэранаў Айчыннай вайны і працы, прысвечаны 40-годдзю Вялікай Перамогі... Чытаў «Рэквіем» савецкага кампазітара Дзмітрыя Кабалеўскага на словы Роберта Раждзественскага. Капэла выконвала дзве часткі: «Радзіма» і «Я не памру». Напружаныя твары слухачоў. Ніводнага руху... Нета выцірае слёзы... Сціхаюць заключныя акорды. Журботнае маўчанне, і зала ўзрываецца аплачваючы.

Вялікай ўвага ўдзяляецца народнай песні. У канцэртах хор публіцы пачаў з твораў рускай і замежнай класікі гучаць беларускія, рускія, украінскія, малдаўскія, літоўскія, латышскія нацыянальныя народныя песні. Спецыяльная праграма канцэрта для адпачываючых у акадэмічным санаторыі-прафілактыі была прысвечана выкананню беларускіх абрадавых песень. Вялікі поспех у навагоднім канцэрте выпай на долю каляднай песні «Го-го-го, каляда». Удзельнікі хору Аляціна Церахава і Аляксандр Забалот-

ны, спусціўшыся са сцэны ў глядзельную залу, пад акампанемент хору ўцягнулі ў танцакарагод амаль усіх глядачоў.

Успамінаецца яшчэ адзін, летні канцэрт тут жа ў дзень святкавання Купалля. Артысты і адпачываючыя адправіліся на маляўнічы бераг ракі Іслач, дзе разам сустракалі ноч на Івана Купалу. Вакол кастра вадзілі карагоды, спявалі і танцавалі. Назаўсёды засталіся ў памяці вялікі з белых рамонкаў, якія плылі па цёмнай вадзе Іслачы, і гучанне ў начной цішыні беларускай песні «Ой, рана на Івана». А вясной капэла давала канцэрт для супрацоўнікаў Цэнтральнага батанічнага сада Акадэміі навук БССР, але не ў канферэнц-зале, а ў самім садзе, сярод квітнеючага бэзу.

Штогод харавая капэла дае каля 20 канцэртаў. Гэты калектыў ведаюць і любяць не толькі ва ўстановах Акадэміі навук рэспублікі. Капэла выступала ў мемарыяльным запаведніку «Вязынка» і ў Белавескай пушчы, у Вільнюсе, Адэсе, Кішынёве. І куды б ні прыехаў хор, яго мастацтва радуе, заваёўвае усё новых прыхільнікаў.

Аляксандр КУРСКОЎ.

НА ЗДЫМКУ: харавая капэла АН БССР у час выступлення ў Доме кіно ў Мінску.
Фота Р. ЧАСНОВАЙ.

Сотні маляўніча ілюстраваных твораў мастацкай, навукова-папулярнай літаратуры, кніжкацак выдае рэспубліканскае выдавецтва «Юнацтва» — самае маладое выдавецтва ў Беларусі. У год яно выпускае звыш 150 назваў кніг тыражом больш 100 мільёнаў экзэмпляраў. Для дзяцвы пішуць вядомыя празаікі, пэаты, драматургі. Асаблівай папулярнасцю ў юных чытачоў карыстаюцца серыі «Казка за казкай», «Мая першая кніжка», «Школьная бібліятэка», «З арлінага племені», «Бібліятэка прыгод і

фантастыкі». Нярэдка выдавецтва арганізоўвае спецыяльныя выставачныя экспазіцыі, дзе дадаткова знаёміць чытачоў са сваёй прадукцыяй — кнігамі.

НА ЗДЫМКАХ: галоўны мастак выдавецтва «Юнацтва» М. КАЗЛОЎ і старшы мастацкі рэдактар А. РУЖО рыхтуюць да выпуску новую кнігу для дзяцей; у залах выстаўкі выданняў «Юнацтва».

Фота У. ШУБЫ.

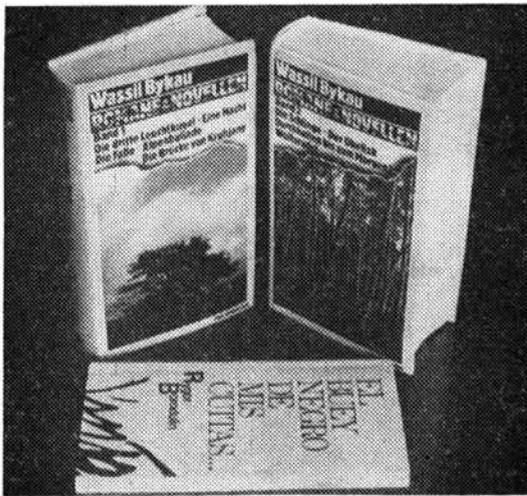
НА МОВАХ СВЕТУ

БАЛГАРЫЯ

Сёлета балгарскае выдавецтва «Наука и искусство» выпусціла літаратурную працу Ніла Гілевіча «Верная вялікім заповітам» у перакладзе на балгарскую мову Румыяны Эўцімавай. Сам аўтар вызначае жанр гэтай працы як літаратурна-крытычныя эцюды. Па сутнасці, гэта своеасаблівае даследаванне балгарскай пэазіі за гады сацыялістычнага будаўніцтва ў краіне. Каб чытач лепш уявіў агульную панараму і рух пэазіі братаўнага народа на шляху сацыялістычнага рэалізму, аўтар аб'ядноўвае пэтычныя імёны па пакаленнях. У адрозненне ад беларускага выдання (Мінск, выдавецтва БДУ імя У. І. Леніна, 1977) сафійскае мае спецыяльны раздзел «Сучасная балгарская лірыка і фальклор».

СССР

Іспанамоўны свет мае магчымасць год ад году шырэй знаёміцца з беларускай пэазіяй. Кніга пэазіі Аркадзя Куляшова «Мая Беседзь», лірыка Янкі Купалы і Якуба Коласа, шматлікія падборкі вершаў Максіма Танка, апублікаваныя ў часопісе «Советская литература» і ў кубінскім друку. Летась мінскае выдавецтва

МАСТАЦТВА ТЫБЕТА

Дзяржаўны мастацкі музей БССР нярэдка радуе аматараў усходняга мастацтва. Успомнім зусім нядаўнія выстаўкі кітайскага традыцыйнага жывапісу, японскага кімана. А сёння ў музеі разгарнулася экспазіцыя тыбецкага мастацтва XIII—XIX стагоддзяў — творы з багацейшай калекцыі Дзяржаўнага Эрмітажа, сабраныя ў пачатку гэтага стагоддзя вядомымі рускімі падарожнікамі і даследчыкамі Э. Ухтомскім і П. Казловым.

Узросшы ва ўсім свеце інтарэс да тыбецкага мастацтва тлумачыцца і экзатычнасцю саміх помнікаў, і своеасаблі-

вай, усё яшчэ поўнай «белых плям» культурнай загадкавай «краіны снягоў».

«ЛЯЦІ, АЯКС»

Рэжысёр Ігар Калоўскі — вядомы майстар беларускага дакументальнага кіно. Яго стужкі неаднаразова ўдастойваліся прызоў на ўсесаюзных фестывалях. У гэтыя дні на кінастудыі «Беларусьфільм» рэжысёр дэбютуе ў якасці пастаноўшчыка поўнаметражнай мастацкай тэлевізійнай стужкі «Ляці, Аякс». Гэта будзе фільм аб спорце, аб тых перагаруках — фізічных, псіхалагічных, маральных, якія даводзіцца пераадоляваць на шляху да намечанай мэты. У барацьбе з сапернікамі, са сваімі сумненнямі, слабасцямі загартоўваюцца ха-

«Мастацкая літаратура» выпусціла выбраную лірыку Рыгора Барадуліна «Чорны вол маёй трывогі...»

На супервокладцы кнігі змешчана слова Андрэя Вазнясенскага пра пэата, у якім, у прыватнасці, гаворыцца: «У наш сінтэтычны час слова майго беларускага сябра Рыгора Барадуліна быццам храм, гульні і ўрачысты храм, узведзены на берагах яго родных, спрадвечу чыстых ледніковых азёр, храм чалавека і чалавечнасці. У ім тонкасць першага наскальнага малюнка і водгалас новых зорак, лёгкасць сярднэвяховай фрэскі і хараство рубленай драўлянай хаты».

Рускі пэат, ганаровы член Акадэміі мастацтваў Францыі і ЗША Андрэй Вазнясенскі выказвае думку, што чорны вол трывогі і белы вол надзеі вядуць па жыццёй пэазію беларуса Рыгора Барадуліна на многіх мовах свету, вядуць дзеля ўзаемаразумення людзей на зямлі.

ФРГ

У замежных краінах усё часцей узнікае патрэба пазнаёміць чытача з усяй творчасцю Васіля Быкава. Для гэтага практыкуецца выпуск збору твораў пісьменніка ў некалькіх тамах. У Японіі выходзіць шматтомнае выданне твораў савецкіх пісьменнікаў аб Вялікай Айчыннай вайне. У гэтым выданні творчасць Васіля Быкава будзе прадстаўлена двухтомнікам, які выйдзе ў бліжэйшыя гады. У друку павядалялася, што ў Балгарыі і ГДР яшчэ ў 1976—1977 гадах былі выпушчаны двухтомнікі твораў беларускага празаіка. Летась кельнскае выдавецтва «Раль-Ругенштайн» (ФРГ) з дазволу выдавецтва «Фольк унд вельт» (ГДР) выпусціла збор твораў Васіля Быкава ў двух тамах, у які ўключаны аповесці «Трэцяя ракета», «Пастка», «Альпійская балада», «Круглянскі мост», «Сотнікаў», «Абеліск», «Дажыць да святання», «Воўчя зграя», апавяданне «Адна ноч».

Раскрываючы па-мастацку глыбока чалавека на вайне, праўдзіва адлюстроўваючы яго духоўны вопыт, беларуская літаратура сёння усё больш заваёўвае папулярнасць у замежных выдаўцоў і чытачоў.

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.

рактары галоўных герояў фільма — людзей маладых, энергічных, думаючых.

Здымкі фільма праходзілі на алімпійскай базе ў Стайках, спартыўным комплексе ў Ратамцы — у час правядзення спарторніцтваў Спартакіяды народаў СССР. Кінематографісты імкнуліся да таго, каб перадаць высокі напал спарторніцтваў, данесці да глядачоў драму і прыгажосць вялікага спорту.

У фільме здымаліся вядомыя беларускія акцёры — Віктар Тарасаў, Павел Кармунін. Здымкі фільма ўжо закончаны, наперадзе — агучванне, мантаж, а там — прэм'ера. Яна збярэ ля экрану тэлевізараў глядачоў, якія любяць спорт, адзінаборства, сутыкненне яркіх характараў.

У Мінску ў Палацы мастацтва працуе выстаўка работ народнага майстра, рэзчыка па дрэву Івана Супрунчыка. Не выпадкова творчасць мастака са Століншчыны пастаянна прыцягвае ўвагу спецыялістаў і аматараў народнай творчасці. Яго работам уласцівы самабытнасць, шчырасць, душэўная цеплыня.

А пачалося ўсё з таго далёкага вечара, калі сельскі хлопчык Ваня Супрунчык паглядзеў фільм пра вялікага рускага мастака Сурыкава. Паглядзеў і страціў спакой. Пачаў малюваць на кожнай паперцы, што трапіла ў рукі, высыкаць з цэгля невялікія фігуркі. Спрабаваў розныя матэрыялы, шукаў у іх цеплыню. Так знайшоў

дрэва. Ды і інструмент быў пад рукамі — звычайная цясларская сякера, заточаная да вастрыні брытвы. А сюжэты былі побач: аднавяскоўцы, сельскія вяселлі, вячоркі, каляды... І стаў Іван Супрунчык, сельскі бібліятэкар, увесь вольны час праводзіць у лесе ў пошуках неабходнага дрэва ці за працай над чарговай скульптурай.

Зацікавіўся ён некай майстэрствам беларускіх рэзчыкаў мінулага, якія стваралі паліхромныя скульптуры, і паспрабаваў адродзіць яго. Рэзаў фігуры, распісваў іх фарбамі. Так нарадзілася серыя скульптур, аб'яднаных тэмай «Вяселле».

Шчодро аддае І. Супрун-

чык сваю працу людзям. Стварыў мемарыял героям вайны ў Століне, скульптурную кампазіцыю для ўязнога знака ў роднай вёсцы Цярэблічы.

Задумаў Іван Піліпавіч яшчэ адну вялікую работу — стварэнне памятных знакаў ля дамоў аднавяскоўцаў, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Людзі з падзякай прымаюць работы, народжаныя ўмелымі рукамі і добрым сэрцам.

НА ЗДЫМКАХ: выстаўка работ І. СУПРУНЧЫКА ў Мінску; майстар за работай; скульптура з выстаўкі.

Тэкст і фота
Я. КАЗЮЛІ.

СПОРТ

Адрозна два буйныя міжнародныя спаборніцтвы праходзяць у гэтыя дні ў Мінску. Сюды прыехалі жаночыя баскетбольныя каманды СССР, Паўднёвай Карэі, Балгарыі, Кубы і Бразіліі, якія аспрэчваюць права выступіць у фінале чэмпіянату свету ў Маскве. Нагадаем, што ў складзе зборнай Савецкага Саюза гуляюць беларускія спартсменкі Ірына Губа і Ірына Свірыдзенка.

Працягваючы баскетбольную тэму, адзначым, што на даўна ў Італіі завяршыўся чэмпіят Еўропы сярод юніёраў. Першае месца заняла

зборная СССР, за якую добра выступілі мінчанкі Таццяна Жгун і Алена Парашчанка.

А ў Палацы шахмат і шахматнага мастацтва ў разгары турнір стаклетачнікаў — «Мінск-86». Тут сабраліся мацнейшыя спартсмены свету — А. Гантварг, М. Каранеўскі, А. Балякін (усе СССР), А. Схолма (Нідэрланды), А. Абідзін (Маўрытанія), Я. Цагелка (Польшча) і іншыя.

З вялікай увагай аматары спорту Беларусі сачылі за выступленнем сваіх землякоў на чэмпіянаце Еўропы па водных лыжах у Англіі. Мінчанка Марына Амялянчык заняла першае месца ў фігурным катанні. Адзначым і поспех яе таварыша па камандзе Дмітрыя Яськевіча,

які быў мацнейшым у скачках на лыжах з трампліна, абыграўшы рэкардсмена свету англічаніна Майка Хайзелвуда.

З перамогай вярнуўся з Канады беларускі гросмайстар Віктар Купрэчык. Ён набраў аднолькавую колькасць ачкоў, па 8, яшчэ з адным савецкім шахматыстам Артурам Юсупавым у адкрытым чэмпіянаце гэтай краіны.

Але, вядома, найбольшая ўвага аматараў шахмат у гэтыя дні звернута да Лондана. Тут праходзіць першая палова матч-рэваншу на званне чэмпіёна свету паміж выдатнымі савецкімі гросмайстрамі Гары Каспаравым і Анатолем Карпавым.

ВЯРНУЛІСЯ З УЗНАГАРОДАМІ

Штогод на пачатку мая ў адным з гарадоў-герояў нашай краіны наладжваецца традыцыйная філатэлістычная выстаўка. Яна прысвячаецца дню Перамогі, і ў ёй прымаюць удзел філатэлісты ўсіх гарадоў-герояў. Сёлета такая выстаўка адбылася ў Адэсе. На ёй дэманстравалі свае калекцыі пяць філатэлістаў са сталіцы нашай рэспублікі. Усе ўдастосны ўзнагарод.

Залаты медаль журы аднадушна прысудзіла мінчаніну Л. Коласаву за калекцыю «Старыя пісьмы Беларусі», што расказвае аб развіцці паштовай справы ў Беларусі. У ёй сабраны пісьмы і паштовыя адпраўленні XVIII—XIX стагоддзяў. Калекцыя неаднаразова дэманстравалася на міжнародных і ўсесаюзных выстаўках, усюды атрымліваючы самыя высокія ўзнагароды. Гэтак жа калекцыянеру прысуджаны яшчэ адзін медаль — за кнігу «Філатэлія аб Беларусі».

Сярэбраны медаль атрымаў мінскі інжынер Я. Рабаў за збор «Лейпцыг — горад сяброўскіх сустрэч». Бронзавы медаль прысуджаны філатэлістам В. Бандарыку, Г. Бартэні, В. Яворскаму.

У Валгаградзе прайшла 7-я Усеармейская філатэлістычная выстаўка, прысвечаная важнай падзеі гэтага года — XXVII з'езду КПСС. У рабоце выстаўкі прынялі ўдзел і філатэлісты Мінска. Калекцыя А. Разанова «Вялікі падзвіг арміі і народа» ўдастосна сярэбранага медаля. У гэтай рабоце паказаны паштовыя маркі ваенных год, сапраўдныя рэліквіі Вялікай Айчыннай вайны. Збор І. Шэйнгаўза таксама атрымаў сярэбраную ўзнагароду. Яго калекцыя прысвечана вядомым дзеячам нацыянальнага і вызваленчага руху.

І яшчэ ў адной выстаўцы ўдзельнічалі мінскія філатэлісты. У Ленінградзе ў Мармуровай зале Музея этнаграфіі народаў СССР адбылася Міжнародная філатэлістычная выстаўка «СССР — ГДР». На ёй экспанавалася калекцыя Я. Рабава, прысвечаная рабоце пошты ў Германіі ў першыя пасляваенныя гады, утварэнню пошты ў ГДР. Журы выстаўкі высока ацаніла работу мінскага калекцыянера, якая складаецца з цікавых і рэдкіх выпускаў паштовых марак ГДР, прысудзіўшы ёй пазалочаны медаль і спецыяльны прыз.

Поспех спадарожнічаў і юным мінскім філатэлістам. На міжнароднай філатэлістычнай юнацкай выстаўцы ў горадзе Бохуме (ФРГ) калекцыя «Дзеці» рэспубліканскага Палаца піянераў і школьнікаў таксама атрымала пазалочаны медаль і спецыяльны прыз.

Л. ЛЕАНІДАЎ.

ЗІХАЦЕЛІ ЗАРНІЦЫ

Гэта свята мае ўжо свой аўтарытэт, свае фарбы, традыцыі. Заўсёды збірае шмат людзей. І не толькі мясцовых жыхароў, але і суседзяў з Шаркоўшчынскага, Даўгаўпілскага раёнаў. Дваццаць першы раз зазвалі «Браслаўскія зарніцы». Па традыцыі фестываль адкрыў «князь» Брас з дружкай, які, калі верыць паданню, заснаваў Браслаў.

Упершыню свята праходзіла пад дэвізам «Моцная сям'я — моцная дзяржава». На ім былі ўшанаваны маці-гераніні, працоўныя сямейныя дынастыі, тыя, хто пераступіў у шчаслівым шлюбе парог «сярэбраных» і «залатых» юбілеяў.

Героям свята прысвечалі канцэртную праграму самадзейных артыстаў раёна. Сярод іх, дарэчы, таксама нямаюць «дынастый талентаў». Сем'ямі пры-

ходзяць на рэпетыцыі ў вясковыя клубы Урублеўскія з Замошша, Бабарныкі з г. п. Відзы, Бяловы і Лукашвічы з Мязан, Качэргіны з Ахрэмаўцаў, многія іншыя.

Усе яны спявалі ў зводным тысячагалосым хоры.

З задавальненнем прыязджаюць на фестываль і вядомыя майстры мастацтваў рэспублікі, прафесіянальныя артысты. Вось і на гэты раз прыемым падарункам для глядачоў стала новая песня, якую напісаў да «Браслаўскіх зарніц» кампазітар Ігар Лучанок.

— Шчыра крануты і ўзрадаваны ўбачаным, — падзяліўся ўражаннямі Ігар Міхайлавіч. — Відавочна, традыцыя фестывалю вынаходзіць, «вырошчвае», «культывуе» ўсё новыя і новыя таленты.

АБЕД ДЛЯ ВОЖЫКАЎ

Гэтых вожыкаў знайшоў сусед пад падлогай дома, дзе пасля дажджоў сабралася вада. Вожыкі былі маленькія — усе пяць у мяне на далоні змясціліся. Узнялі мы іх да сябе, спадзеючыся, што мама-вожычыха усё ж такі з'явіцца. Навасёлам наладзілі жыллё: скрыню з сенам паставілі ў гарадзе пад елкай, побач з кустом папараці — нібыта ў лесе. Прынеслі малака, ткнулі іх, сляпых, пысамі ў яго — вось вам першая навука жыцця! Вечарам пады-

шлі паглядзець вожыкаў, а яны ўжо са сподачка самі малако п'юць!

Неяк адразу вожыкі раздзяліліся: на трое і двое. Так і падыходзілі да місачкі з ежай. Неўзабаве сталі знаёміцца з бліжэйшымі градамі. А калі прагаладаюцца, зноў спяшаюцца малака папіць.

Мама-вожычыха так і не знайшлася. Міжволі дзіцця малым быць дастойнымі.

Ф. ШКІРМАНКОЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1283